

*Травін В.В.
к.е.н., доц., доцент кафедри економіки і підприємництва
Невмержицький А.В.
студент II курсу ОКР "Магістр",
Житомирський державний технологічний університет, м. Житомир*

ЕКОЛОГІЧНІ СТАНДАРТИ ПРОДУКЦІЇ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Екологічні проблеми кожної країни прямо пов'язані і є результатом економічної діяльності. Однією з держав з найвищим рівнем негативних екологічних наслідків у світі є Україна. Небезпечність виробництва є характерною ознакою значної кількості підприємств різних галузей. Така ситуація викликана кризою в економіці, яка супроводжується збільшенням частки застарілих технологій і обладнання, зниженням рівня модернізації, оновлення виробництва.

Питома вага потенційно небезпечних об'єктів виробництва в Україні станом на 2017 рік склала 43 % від вартості промислово-виробничих основних фондів, близько третини обсягів виробництва. Найбільше потенційно небезпечних виробництв сконцентровано в Донецькій, Луганській, Івано-Франківській, Київській областях. Сукупна вартість промислових виробничих основних фондів у Донецькій, Луганській і Дніпропетровській областях становить понад половину їх вартості в Україні в цілому [1].

Екологічна ситуація, що сформувалась в Україні під впливом виробничих об'єктів, має значний вплив на екологічну якість продуктів харчування. Безпека харчових продуктів розглядається як гарантія того, що харчові продукти не будуть завдавати шкоди споживачеві, коли він відповідно до призначення готує та/або споживає їх [3]. Надійність системи безпеки харчових продуктів зменшує вплив природних небезпек, помилок і невдач. При цьому звертається увага на те, що заходи безпеки харчових продуктів в рамках всієї системи харчування призначені для запобігання або пом'якшення навмисного зараження харчових продуктів.

Незбалансований розвиток промисловості, енергетики і транспорту, використання дешевих хімічних продуктів в сільському господарстві, порушення екологічних вимог щодо охорони навколишнього природного середовища призвели до того, що в довкіллі і, як наслідок, у харчових продуктах та напоях з'являється велика кількість хімічних та радіоактивних речовин, шкідливих для здоров'я. Більшість підприємств не утилізують свої відходи, а переважно засмічують землю, що призводить до зараження ґрунтів та води небезпечними речовинами. Це отрутохімікати, канцерогенні сполуки, важкі метали, радіонукліди. Наявність у харчовій сировині і продуктах сторонніх і токсичних речовин, які не мають основних фізіологічних властивостей, є однією з найбільш істотних причин, які знижують якість продукції і підвищують рівень загрози для здоров'я і життя людини. Не меншої шкоди для організму людини завдають неякісні продукти тваринництва (яйця, молоко, м'ясо тощо).

Внаслідок діяльності екологічно небезпечних об'єктів виробництва погіршується якість продуктів харчування шляхом:

- забруднення продуктів харчування і сировини нітратами;
- радіаційне забруднення і обробку продуктів харчування;
- забруднення продуктів харчування і сировини пестицидами, важкими металами, антибактеріальними речовинами (антибіотики, гормони тощо).

Забруднення нітратами пов'язане з надмірним використанням мінеральних добрив, хімізацією сільського господарства. Нині доведено канцерогенну дію нітратів, надмірна кількість яких у харчових продуктах є небезпечною для здоров'я людини.

Організм людини, тваринний і рослинний світ постійно потрапляє під дію як штучного, так і природного іонізуючого випромінювання. Такий негативний вплив призводить до порушення життєдіяльності окремих систем і організму в цілому. Викликає патологічні процеси в організмі, такі як: загибель клітин, ріст пухлин тощо.

Пестициди найбільше використовують у сільському господарстві для боротьби з шкідниками зернових, технічних і овочевих культур, плодових дерев. Але у деяких господарствах застосовують пестициди без нормування і це призводить до негативних наслідків. Пестициди мають властивість акумулюватися, тому тривале вживання продуктів харчування з вмістом пестицидів є дуже небезпечним.

У світі виробляється 60-70 тис. хімічних сполук, значна частина яких є потенційними канцерогенами. В Україні функціонує понад 1,5 тис. підприємств, що містять, переробляють і зберігають хімічні речовини, 1 тис. підприємств переробляють і зберігають вибухонебезпечні речовини. В зоні можливого зараження хімічними отруйними речовинами потрапляє 11 % території країни, де проживає 35 % населення України [2].

На значних територіях спостерігається нагромадження в ґрунтах важких металів, що є результатом інтенсифікації промисловості і сільського господарства. Така забрудненість викликає виникнення раніше не відомих і досі не досліджених захворювань.

Продукти харчування тваринного походження забруднюються різноманітними антибактеріальними речовинами. Джерелами їх надходження є кормові добавки, лікарські та хімічні препарати, що використовують для підвищення продуктивності сільськогосподарських тварин, профілактики захворювань, збереження доброякісності кормів. Найбільшого поширення набули антибіотики, сульфаніаміди, нітрофурани і гормональні препарати.

Однією з умов сталого розвитку є ефективне управління витратами, використання сучасних методів управління. Слід взяти до уваги, що значну частку в ціні екологічно якісної продукції займають витрати на особливі умови доставки кінцевому споживачу, витрати на національну та міжнародну сертифікацію, контроль якості, маркетинг. В процесі дослідження витрат, що формують собівартість екологічної якості продукції варто врахувати, що екологічно якісні продукти харчування є більш вразливими до несприятливих умов зберігання, транспортування, мають обмежені терміни зберігання.

В порівнянні з європейськими країнами екологічно якісна продукція в Україні є дешевшою, проте, ціна на таку продукцію є в рази вищою ніж на продукцію, що не має відповідних сертифікатів якості. Це і є основним стимулом для виробників нарощувати обсяги виробництва екологічно якісної продукції.

Але не зважаючи на високу ціну екологічно якісної продукції попит на неї в Україні перевищує пропозицію. Зазвичай, така ситуація спостерігається у великих містах, де рівень доходів вищий. Для мережевої роздрібною торгівлі України така продукція є однією зі складових іміджу і більш перспективним є продаж екологічно якісної продукції через мережу Інтернет, а також відкриття ресторанів, що спеціалізуються на органічній продукції.

З метою стимулювання платоспроможного попиту виділимо такі основні види просування екологічно якісної продукції: реклама, стимулювання збуту, створення доброзичливої думки. Для досягнення доброї обізнаності споживачів про органічну продукцію і створення попиту на неї важливо використовувати інтенсивну рекламну кампанію через засоби масової інформації, підкреслювати переваги органічних продуктів для людського здоров'я.

Отже, в умовах євроінтеграції найбільшої актуальності набувають питання виходу на міжнародний ринок вітчизняних виробників, що є неможливим без покращення якості продуктів харчування. Однією з найважливіших складових є постачання екологічно чистої продукції. Продукти, виготовлені на українському ринку, повинні відповідати нормам встановленим на міжнародному ринку. Це і є основним чинником забезпечення сталого економічного зростання країни, регіону та суб'єкта господарювання.

З метою забезпечення сталого розвитку національної економіки необхідно змінити екологічну стратегію. Більше уваги приділяти оцінці екологічного ринку, а не виявленню екологічних небезпек. Зосередитись на оцінці техногенного ризику і зробити його допустимим за рахунок розробки системи захисних заходів.

Список використаної літератури

1. Васюкова Т.Г., Ярошева О.І. Екологія: підручник. – К.: Конкорд, 2009. – 524 с.
2. Шевчук Л.П. Вплив аварій та катастроф на стан суспільного здоров'я України // Українські екологічні сторінки. – 2016. – № 1. – С. 1-3.
3. Vitale K. (ed.), Environmental and Food Safety for South-East Europe and Ukraine, NATO Science for Peace and Security Series C: Environmental Security, Springer Science+Business Media B.V. 2012.